

Relikvija svetega škofa Nikolaja v Logatcu

9. oktobra 2022 smo med sv. mašo, ki jo je vodil msgr. dr. Anton Jamnik, pomožni ljubljanski škof, slovesno sprejeli relikvijo našega zavetnika sv. Nikolaja.

Relikvijo smo dobili v mestu Bari v južni Italiji, kjer je tudi grob svetega Nikolaja. Relikvija se imenuje »mana svetega Nikolaja«. To je tekočina, ki nastane v grobu svetnika. Nastajala je že v prvem grobu v cerkvi v zgodovinskem mestu Mira v Mali Aziji, kjer je bil Nikolaj pokopan. V dveh poročilih tistega časa (avtorjev Niceforja in Janeza Arhidjakona) je povedano, da so relikvije plavale v sveti tekočini, ko so jih prebivalci mesta Bari prišli iskat. Skozi stoletja so uporabljali različne izraze, na primer »oleum« ali »unguentum«, rusko »myro«, grško pa »myron«. V resnici je to voda (leta 1925 so jo analizirali v kemijskem laboratoriju Univerze v Bariju) posebne čistosti, katere izvor lahko razlagamo na različne načine. Za nekatere je to pravi čudež in kot takšen je poudarjen v nekaterih bogoslužjih, ki govorijo o tekočini, ki prihaja iz kosti svetnika. Te kosti so namreč popolnoma zaprte skozi celo leto. Vsako leto 9. maja zvečer (na dan prihoda kosti svetnika v Bari) pa grob v prisotnosti velike množice vernikov odprejo. Za druge je tekočina naravni pojav, podoben kondenzaciji pare.

Življenjepis svetega Nikolaja je precej nejasen, saj imamo samo en spis iz prve polovice četrtega stoletja, in sicer »Praxis de stratelatis«, kjer je dokumentirana prisotnost škofa Nikolaja na koncilu v Niceji leta 325 po Kristusu. Drugi dogodki so napisani v biografiji svetnika, ki ga je sestavil Mihael Arhimandrit, ki je živel v osmem stoletju. Avtor, poznan samo po tem delu, se jasno sklicuje na različne tradicije mesta Mira v Mali Aziji, kjer je bil Nikolaj postavljen za škofa. Ker gre za mesto, v katerem je živel in delal škof Nikolaj v času vladanja cesarja Konstantina (306–337), je potrebna previdnost. Ta tradicionalna izročila gotovo govorijo o različnih resničnih zgodovinskih dogodkih, hkrati pa je tudi nekaj zgodb, ki jih je ustvarila ljudska domišljija. Najbolj poznana zgodba o škofu Nikolaju govori o njegovi veliki dobrodelnosti, ki jo je izvajal na skrivaj. Resničnost zgodbe zagotavlja raznolikost starodavnih izročil, ki so prišla do nas. »Praxis de tribus filiabus« je dejansko

prišla do nas v treh glavnih različicah: bizantinski (Michele Arhimandrit, 8. stoletje), sinajski (Anonim, verjetno med 6. in 8. stoletjem) in v etiopski različici (v Sinassariu, verjetno X.–XIII. stoletje).

Zgodba pripoveduje o očetu, ki se je znašel v skrajnem uboštvu. Ker je imel tri hčere, ki jih ni mogel poročiti zaradi revščine, se je odločil, da bodo morale dobiti denar z nemoralnim življenjem vlačuge. Nikolaj je izvedel za to družinsko dramo in se je odločil pomagati na način, ki ga predlaga evangelij, ki govori o miloščini, ki naj bi jo dajali na skrivaj in zanjo ne bi pričakovali hvaležnosti (Mt 6, 3-4). Nikolaj je v skladu z evangelijem zbral potrebno vsoto zlata, ga na skrivaj ponoči vrgel skozi okno v hišo tistega ubogega očeta in hitro odšel. Darovanega zlata je bilo dovolj za poroke hčera, ki so prišle do poštenega življenja.

V zgodbi prvega življenjepisca (Michele Arhimandrit, 8. stoletje) so predstavljene vse značilnosti zgodovinskega opisa z izjemo nekaterih podrobnosti, kot so imena očeta in deklet, ki manjkajo. Zgodba ima izjemno verjetnost. Avtor poroča o tradiciji v okolici mesta Mira, v kateri je bila navada darovanja dote revnim dekletom. Tako imamo tudi primer Opramoasa, ki je stoletje in pol pred Nikolajem izvedel podobno akcijo v Rodiapoliju blizu mesta Mira. Da je zgodba resnična in ni sad pisateljeve domišljije, dokazuje dejstvo, da je do nas prišla njena različica, ki je očitno neodvisna od Mihaelove. Ta druga različica, ki jo najdemo v grškem kodeksu z gore Sinaj, je vstavljena v življenje Nikolaja Sinajskega, meniha. Ker pa v drugih kodeksih življenja tega meniha ni zgodbe o skrivnem darovanju zlata revni družini, hitro sklepamo, da gre za neupravičeno vstavljanje dogodka iz življenja škofa Nikolaja. Sinajski pripovedovalec, ki je bil daleč od hagiografske tradicije Male Azije, je torej zajemal iz drugega vira, ki ni Mihaelov. Raznolikost je tolikšna, da je nemogoče

domnevati, da bi se lahko epizoda zgodila v življenju meniha s Sinaja. Uporaba različnih izrazov, ki govorijo o denarju, kot so kovanci in zlato, ne bi smela oteževati zgodbe, saj je gotovo šlo za zlatnike, sicer bi zaklad kovancev iz drugih kovin težko zadostoval za poroko. Glede na to, da so v ikonografiji tri zlate krogle kot simbol treh zakladov, je treba povedati, da so (vsaj sodeč po jeziku Mihaela Archimandrita) morali biti zlatniki zaviti v blago.

Veliko od tega, kar pravi življenjepisec, ustreza zgodovinski resnici, vendar ni mogoče zanikati, da nam opis predstavlja preveč popolno podobo Nikolaja. Vsi sveti škofje tistega časa, o katerih imamo obsežne podatke, so možje velikih vrlin, vendar ne brez pomanjkljivosti. Na primer: sveti Atanazij je bil trmast in brezkompromisen tako kot tudi sveti Hieronim. Ciril Aleksandrijski je bil osumljen, da je predlagal fizično odstranitev svojih nasprotnikov. Sveti Gregor Nazijanski je bil vedno neodločen. Sveti Avguštín je šele v odraslem življenju stopil na pot pravičnosti. Tam, kjer je zgodba dobro dokumentirana, je namreč vedno predstavljal lika v njihovi konkretnosti. Če se na eni strani znajdemo pred popolnim Miklavžem, ki bi lahko navdihoval naša dejanja, smo na drugi strani nekoliko razočarani, ker se vrline pokažejo resničnejše le v nasprotju s pomanjkljivostmi.

Pomemben je tudi zemeljski element, ki človeka predstavi takšnega, kot v resnici je, torej tudi s pomanjkljivostmi, o katerih, žal, Nikolajev življenjepisec ne poroča. Obstaja pa točka, kjer se zdi, da Mihael Arhimandrit razkrije nov vidik, ko pravi: »Glej torej, tukaj je tisti, ki ga je Bog spreobrnil in ga naredil poslušnega, tega je tudi povišal v škofovsko dostojanstvo, tako da deluje z avtoriteto.« Te besede, če jih razlagamo v kontekstu predhodnega diskurza, predstavljajo lik Nikolaja v njegovi konkretnosti. Zgodovinski viri nam torej predstavljajo škofa Nikolaja kot svetnika, ki je imel izredno sočutje do trpečih in ubogih.

Posmrtni ostanki (relikvije) sv. Nikolaja so ostali v Miri približno 750 let (337–1087), medtem ko se je njegovo čaščenje (predvsem od 9. stoletja) razširilo po vsem svetu. Nato so njegove relikvije prenesli v Bari (južna Italija). Prenos relikvij svetega Nikolaja iz Mire (Mala Azija, sedanja Turčija) v Bari je bil zasnovan in izveden v zelo zanimivem zgodovinskem trenutku. Antiohijo (trgovskega partnerja mesta Bari) so leta 1085 okupirali muslimani. Zato

so prebivalci mesta Bari dobili idejo o ugrabitvi Miklavževih kosti, ki se je izvršila leta 1087, da bi jih rešili pred muslimani.

V nedeljo, 9. maja leta 1087, popoldne, so pripluli v pristanišče Bari. Relikvije je prevzel benediktinski opat Elija in jih shranil v svojem samostanu. Nato so začeli graditi cerkev, ki jo je blagoslovil 1. oktobra 1089 papež Urban II. Od leta 1087 pa vse do danes relikvije svetega Nikolaja v mestu Bari pritegujejo množico častilcev iz vsega sveta. O pomembnosti svetnika pričujejo mnoge cerkve, posvečene našemu zavetniku. V Sloveniji jih imamo 120: 36 župnijskih in 84 podružničnih.

Čeprav naša relikvija ni del kosti svetnika, ampak je tekočina, ki nastaja v njegovem grobu, ima velik pomen. Številni verniki in romarji pričujejo o različnih milostih, ki so jih dobili od Boga v stiku z relikvijo (tekočine iz groba svetega Nikolaja). Prepričani smo, da bodo tudi v naši župniji po priprošnji svetega Miklavža mnogi župljani in častilci dobivali od Boga potrebne milosti.

Relikvija, ki smo jo dobili, je postavljena v glavnem oltarju nad tabernakljem. Spodbuja nas k molitvi po priprošnji našega zavetnika. »Sveti Nikolaj, prosi za nas!«

Zgodovinske vire o svetem škofu Nikolaju najdemo na spletni strani <https://www.basilicasannicola.it/sez/1/28/traslazione-delle-reliquie> in <https://www.basilicasannicola.it/sez/1/37/la->.

Rafał Andrzej Kędziński